

Nr 797

Av herr **Holmberg m. fl.**, om vissa sparstimulerande åtgärder inom beskattningen.

(Lika lydande med motion nr 713 i Första kammaren)

Ett snabbt ekonomiskt framåtskridande i samhället förutsätter inte bara ökade arbetsinsatser från de enskildas sida. Det förutsätter också att de enskilda i högre utsträckning än för närvarande uppmuntras att bidra till den kapitalbildning som är nödvändig för att vårt näringsliv skall kunna rationaliseras och anpassas till de nya krav som den pågående industriella strukturomvandlingen ställer.

För att uppnå den samhällsekonomiskt nödvändiga begränsningen av den privata konsumtionen till förmån för investeringsverksamhet är det angeläget att stimulera till ett frivilligt, enskilt sparande.

Vikten av att det enskilda sparandet stimuleras skall i första hand ses utifrån demokratisk synpunkt. Den ekonomiska politiken måste enligt vår mening inriktas inte bara mot en stigande levnadsstandard, hög, jämn och produktiv sysselsättning och ett stabilt penningvärde, som stabiliseringsutredningen på sin tid uttalande. Till dessa tre huvudmål, om vilka politisk enighet råder, bör också fogas ett fjärde: nämligen en ökning av den enskilda medborgarens ekonomiska tillgångar och en jämnare fördelning av arbetets resultat medborgarna emellan. Den ekonomiska politiken bör sålunda syfta till att sprida de ökade ekonomiska tillgångar som medborgarnas arbetsinsatser skapar på så många händer som möjligt. Därigenom höjs den ekonomiska politikens ambitionsnivå.

Den förda ekonomiska politiken kännetecknas av en medveten strävan från den socialdemokratiska regeringens sida att genom skilda åtgärder prioritera det kollektiva ägandet och sparandet. Därigenom har utrymmet för enskilt sparande och ägande blivit mindre. Exempel på sådan prioritering av samhällsägande utgör tvångssparandet i AP-fonderna, inrättandet av den statliga investeringsbanken liksom kommunernas ökande skattefinansiering av sina investeringar. Denna koncentration av kapitalbildningen i samhället till ett fåtal institutioner leder till en ur demokratisk synpunkt otillfredsställande maktkoncentration.

För att ett ökat enskilt sparande och därigenom ett spritt personligt ägande skall komma till stånd krävs att tre förutsättningar är för handen:

1. att de många människorna får ekonomiskt utrymme för sparande genom bl. a. en rimligare skattepolitik,

2. att en aktiv sparvilja väcks och stimuleras bl. a. genom skattelättnader för visst sparande samt

3. att sparandet skyddas mot värdeminskning genom lägre inflationstakt och ökade möjligheter till värdefast sparande.

Moderata samlingspartiets strävan att stimulera det personliga sparandet motiveras inte bara utifrån ekonomiska synpunkter. Den har också en principiell motivering. Ett ökat enskilt sparande är inte bara av samhällsekonomiskt värde, det är också den mest effektiva och naturliga metod att på sikt skapa en jämn egendomsfördelning i samhället. I det ekonomiska principprogram som av oss tidigare framförts under beteckningen ägardemokrati har dessa synpunkter ingående utvecklats.

Med programmet ägardemokrati arbetar vi för att allt flera skall beredas möjlighet att bli delägare i produktionsmedlen, i dessas värdetillväxt och i den avkastning de kan ge.

Det personliga sparandet bör på längre sikt även kunna få en sådan omfattning att det kan tillgodose den offentliga sektorns kapitalbehov. Någon ur spararens synpunkt principiell skillnad finns knappast mellan offentliga och enskilda investeringar. Denna synpunkt talar för en ökad lånefinansiering av samhällsinvesteringarna, vilket i sin tur leder till att fler medborgare får en fordran på stat och kommun materialiserad i t. ex. obligationsinnehav. Lånefinansieringen kan sålunda leda till ett ökat och spritt personligt förnögenhetsägande.

Vårt förslag att genom ett ökat frivilligt sparande möjliggöra en ökad lånefinansiering för den offentliga sektorns investeringar har också en principiell bakgrund. Tillgodoses den offentliga sektorns kapitalbehov med skattemedel leder detta till ett ökat offentligt ägande på bekostnad av det enskilda trygghetsägandet. Detta innebär förr eller senare att stat och kommun får en ur demokratisk synpunkt alltför dominerande ekonomisk maktställning. Skall demokratin fungera, måste balans föreligga mellan de enskilda medborgarnas och samhällets ekonomiska inflytande.

Vikten av att det enskilda sparandet i samhället stimuleras torde stå utanför all diskussion. Alla medel i syfte att stimulera sparandet bör därför prövas.

För människor som tidigare inte varit vana att spara torde sparstimulansen lättast åstadkommas om man knyter sparandet till olika former av s. k. målsparande.

Bestämmelserna om skattefrihet för sparande bör principiellt utformas så att allt sparande behandlas lika. De sparstimulerande åtgärderna bör därför anknytas till inkomsttagarnas nysparande. Härigenom skulle inte bara en ökning av tillgodohavanden på bank och i form av värdepapper, såsom obligationer, aktier och andelar i ekonomiska föreningar, inbegripas, utan även premier till liv-, kapital- och pensionsförsäkringar, amorteringar på lån samt investeringar i rörelse, jordbruk och annan fastighet räknas in i

nysparandet. Med utgångspunkt från den sammanställning av förmögenheten som finns i självdeklarationen kunde fastställas hur mycket av den årliga förmögenhetsökningen som grundar sig på ett faktiskt sparande. Eventuella svårigheter att nå en helt invändningsfri metod vid uppskattningen av den årliga förändringen i inkomsttagarnas nettoförmögenhet får inte hindra att man söker komma fram så långt som möjligt på vägen mot ett fullt godtagbart system för allmän stimulans av det årliga nysparandet. Under alla omständigheter bör frågan underkastas en ingående utredning så att ett allmänt sparavdrag för det årliga nysparandet kan införas. Angeläget är emellertid att redan nu genom speciella åtgärder uppmuntra den enskilde till ökat sparande.

Dessa speciella stimulansåtgärder bör i första hand ta sikte på ett sparande till s. k. trygghetsägande. Därmed avses framför allt bostadssparande, bostättningsparande, utbildningsparande och aktiesparande.

Bostadssparande

En egen bostad är av naturliga skäl ett sparmål av mycket hög angelägenhetsgrad. Man torde kunna nå betydande resultat genom att stimulera sparande härför. Vi föreslår för vår del att den som under något av åren från och med 1970 till och med 1975 — alltså under en sexårsperiod — sätter in pengar på ett särskilt bostadskonto skall få dra av det sparade beloppet i sin deklaration. Som högsta belopp under perioden föreslår vi 6 000 kronor för ensamstående och sammanlagt 12 000 kronor för äkta makar. De insatta medlen skall vara avsedda för förvärv av eget hem eller fritidsbostad eller för att betala insats i bostadsrättsförening. Att ägaren använder en del av fastigheten för yrkesverksamhet bör inte utgöra något hinder och inte heller den omständigheten att bostaden är uppförd på en jordbruksfastighet. Om pengarna tas ut från banken utan att användas för bostadsändamål, skall de tas upp till beskattning.

Den som har eget hem och på sina lån gör större amorteringar än »normala» skall enligt vårt förslag få dra av överskjutande belopp, dock maximum 700 kronor. För skattskyldig som har hemmavarande barn under 16 år föreslår vi att maximum skall höjas med 200 kronor per barn. Såsom »normal» amortering bör kunna betraktas ett belopp motsvarande 1,5 % av taxeringsvärdet.

Allmänt målsparande

För att grundlägga ett regelbundet sparande hos inkomsttagarna över lag bör vid sidan av avdragsrätt för bostadssparande och utbildningsparande och som en komplettering härav införas avdragsrätt vid beskattningen för sparmedel som insättes på särskilt sparkonto för att där inestå i minst fem år. Även här bör sålunda sparandestimulansen ges genom avdrag i deklara-

tionen. Det belopp för vilket avdrag skall få göras bör maximeras till 1 000 kronor per år och kontoinnehavare (2 000 kronor för äkta makar). Det sammanlagda maximibeloppet på ett konto föreslår vi till 15 000 kronor (två makar 30 000 kronor), detta exklusive upplupen ränta.

För belopp som inneslutt på sparkontot i fem år bör skattebefrielsen vara definitiv. Om beloppet uttas före femårsperiodens utgång, bör de på nytt tas upp till beskattning. För avdragsrätt bör vidare krävas att spararens samtliga banktillgodohavanden ökats med minst det belopp för vilket avdrag yrkas. Ingen skall således kunna erhålla skattebefrielse genom att flytta belopp mellan olika konton. För rätt till avdrag vid beskattningen bör vidare krävas att sparkontots tidigare maximum överskrides. Lämpligt kan också vara att avkräva den skattskyldige besked om att det ej förekommit avyttring av realtillgång.

Kravet på att insättningen skall ha ökat kontots tidigare maximum för rätt till avdrag i deklarationen ger anledning till att på ett senare stadium överväga en föreskrift om att medel, som uttages från sparkontot för att tillgodose vissa avgränsade investeringsändamål, skall behandlas som om de alltså inneslutt på kontot. Med investeringar avser vi i detta sammanhang närmast förvärv av egen bostad, av aktier och obligationer samt insättning i egen rörelse eller eget jordbruk. Genom en komplettering av sparkontosystemet på detta sätt skulle man erhålla en mera definitiv bindning av sparandet. Inkomsttagarnas sparvilja skulle därigenom komma att inriktas på det från allmän investeringssynpunkt mest angelägna sparandet, nämligen förmögenhetssparandet i egentlig mening.

Aktiesparande

Inkomst av kapital är för närvarande fri från skatt intill ett belopp av 400 kronor för ensamstående och 800 kronor för äkta makar. Då vi såsom tidigare anförts finner de särskilt angeläget att åstadkomma en breddning av delägarskapet i näringslivet förordar vi att avdraget skall höjas med 200 resp. 400 kronor, i den mån kapitalavkastningen till motsvarande belopp utgör utdelning av aktier eller av andelar i ekonomisk förening.

»Kapitalavdrag» på avkastning av egen rörelse m. m.

Någon principiell skillnad föreligger inte mellan den avkastning som erhålles av på bank insatta medel och aktieinnehav och den avkastning som erhålles av rörelse — exempelvis ett jordbruk — vari en person investerat sitt sparkapital. En del av rörelsens avkastning kan hänföras till den personliga arbetsinsatsen, medan en annan del härrör från det insatta kapitalet. Vi föreslår därför att en person som insatt sitt sparkapital i jordbruk, annan fastighet eller rörelse skall erhålla samma skatteförmån som om han haft inkomst av kapital.

Men ytterligare vägar måste beträdas. Genom sin skattepolitik måste statsmakterna göra det möjligt för företagen att i ökande omfattning grunda sin ekonomiska expansion på emission av aktier. Härigenom skulle en del av den tidigare självfinansieringen komma att ersättas med finansiering över aktiemarknaden. Om denna breddas kan allt flera människor genom förvärv av aktier och delägarbevis bli aktiva delägare i enskilda företag.

Hittills har aktierna svarat för en mycket liten del av efterfrågan på kapitalmarknaden. Anledningen till att aktiemarknaden under efterkrigstiden inte utnyttjats i någon större omfattning sammanhänger till väsentlig del med att kapitalanskaffningen genom aktier varit synnerligen ofördelaktig ur skattesynpunkt.

En viss modifiering av dubbelbeskattningen kom visserligen till stånd genom det s. k. Anneliska förslaget, som antogs av riksdagen vid höstsessionen 1960 och innebar avdragsrätt för 4 procents utdelning på nytecknade aktier, men denna lättnad är otillräcklig.

En successiv avveckling av skatten på den utdelade vinsten från aktiebolagen skulle med all sannolikhet medföra att bolagen i växande utsträckning ombesörjde sin kapitalanskaffning aktievägen. Denna utveckling synes dock ha försvårats genom den nya aktievinstbeskattningen från år 1966 som i än högre grad än den tidigare beskattningsformen missgynnar investering av färskt kapital.

En ökad spridning av aktieägandet förutsätter också att aktiematerialet göres mera lättillgängligt än tidigare. Lägre nominella värden på nyemitterade aktier skulle till exempel underlätta ett regelbundet aktiesparande och även möjliggöra större spridning av risken för varje enskild köpare. Det är vidare angeläget att man i banklagstiftningen vidtar sådana ändringar som gör det möjligt för bankerna att förenkla försäljningen av aktier. Så till exempel borde bankerna medgivnas rätt att som en serviceåtgärd ha ett mindre antal aktier liggande för »strököpare». Möjligheter borde även finnas för en stående köporder av exempelvis en aktie i månaden till en viss högsta köpkurs. En översyn av aktiebolags- och banklagstiftningen i syfte att möjliggöra en popularisering och ökad spridning av aktieägandet bör därför snarast ske.

Under återopande av vad som ovan anförts hemställer vi,

1. att riksdagen måtte antaga följande:

a) *Förslag*

till

Förordning om bostadssparande

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

Den som under ett eller flera av åren 1970—1975 insätter medel i bank eller annan penningrättning å särskilt konto för bostadsanskaffning (bo-

stadskonto) må åtnjuta uppskov med taxering till kommunal och statlig inkomstskatt för vad sålunda insatts efter vad nedan sägs.

2 §.

Uppskov enligt 1 § må äga rum för ett belopp av tillhopa högst 6 000 kronor under nämnda period, dock att för äkta makar beloppet må utgöra sammanlagt 12 000 kronor.

3 §.

Å bostadskonto insatta medel skola vara avsedda för förvärv av egethem, fritidsbostad eller för gäldande av insats i bostadsrättsförening. Den omständigheten att bostaden är förenad med utrymme för ägarens yrkesverksamhet skall ej utgöra hinder för uppskov, som i 1 § sägs, under förutsättning att bostadsändamålet prövas vara det väsentliga, ej heller den omständigheten att bostaden är uppförd å jordbruksfastighet.

4 §.

Belopp, för vilket uppskov med taxeringen erhållits, skall upptagas som intäkt av tillfällig förvärvsverksamhet för det beskattningsår, då uttag från bostadskonto sker, såvida icke de uttagna medlen under beskattningsåret använts för ändamål som i 3 § sägs, i vilket fall skattebefrielse skall äga rum.

Å bostadskonto insatta medel, som icke uttagits före utgången av år 1979, skola upptagas till beskattning vid 1981 års taxering.

5 §.

Bank eller annan penninginrättning, som mottagit insättning på bostadskonto, har att varje år före den 1 februari underrätta taxeringsnämnd i vederbörandes hemortskommun om sammanlagda beloppet av under nästföregående kalenderår verkställd insättning å bostadskonto eller utbetalning från sådant konto.

6 §.

Kungl. Maj:t äger meddela de närmare föreskrifter, som erfordras för tillämpning av denna förordning.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1970, dock att bestämmelserna icke skola tillämpas vid 1970 års taxering eller vid eftertaxering för 1970 eller tidigare år.

b) *Förslag*

till

Förordning om utbildningssparande

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

Den som för eget barns räkning i bank eller annan penninginrättning insätter medel å särskilt konto (utbildningskonto) utan att förbehålla sig rätt att däröver förfoga må vid taxering till kommunal och statlig inkomstskatt åtnjuta avdrag för vad sålunda insatts enligt vad nedan sägs.

Avdrag medgives endast i den mån det insatta beloppet svarar mot en ökning under beskattningsåret av insättarens sammanlagda hos banker och andra penninginrättningar innestående medel. Beträffande äkta makar skall dylik ökning föreligga för makarna tillhopa.

2 §.

För varje barn må blott upprättas ett utbildningskonto. Kontot skall vara upprättat innan barnet fyllt 12 år.

3 §.

Insättning å utbildningskonto må uppgå till högst 1 200 kronor för år. Sammanlagt må insättningarna uppgå till högst 18 000 kronor.

Därest uttag å utbildningskonto skett, må insättning ej vidare förekomma. Ej heller må insättning ske efter det barnet fyllt 20 år.

Gottskrivning av å utbildningskonto upplupen ränta skall icke anses som insättning å kontot enligt denna förordning.

4 §.

Insättning å utbildningskonto skall vara bunden i minst 7 år och minst till dess barnet fyllt 16 år.

5 §.

Uppkommer fråga om bestämmande av gåvoskatt för barnet, skall å utbildningskonto insatt belopp icke medräknas.

6 §.

Oavsett vad i 4 § sagts, må insatta medel fritt uttagas från utbildningskonto efter det barnet fyllt 21 år. Så vare ock fallet om barnet avlidit.

7 §.

Belopp som uttages från utbildningskonto skall icke anses som skattepliktig intäkt.

8 §.

Bank eller annan penninginrättning, som mottagit insättning på utbildningskonto, har att varje år före den 1 februari underrätta taxeringsnämnd i vederbörandes hemortskommun om sammanlagda beloppet av under näst-föregående kalenderår verkställda insättningar.

9 §.

Kungl. Maj:t äger meddela de närmare föreskrifter, som erfordras för tillämpning av denna förordning.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1970 dock att bestämmelserna icke skola tillämpas vid 1970 års taxering eller vid eftertaxering för 1970 eller tidigare år.

c) Förslag

till

Lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370)

Härigenom förordnas att 39 § 3 mom. kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370) skall erhålla följande ändrade lydelse, att till följande paragrafer i samma lag skola fogas nya moment av nedan angiven lydelse, nämligen till 22 § ett moment, betecknat 4, till 25 § ett moment, betecknat 4, till 29 § ett moment, betecknat 5, samt till 46 § ett moment, betecknat 5, ävensom att till anvisningarna till 22 § samma lag skall fogas en ny punkt, betecknad 9, av den lydelse som nedan sägs.

22 §.

4 mom. Fysisk person, som haft intäkt varom i 21 § förmåles, äger där bruttointäkten överstiger sammanlagda beloppet av de i 1 eller 3 mom. avsedda kostnaderna, utöver avdrag för dessa kostnader, åtnjuta extra avdrag med 400 kronor. Har den skattskyldige under beskattningsåret varit gift och levt tillsammans med andra maken, må nu avsett avdrag för dem båda gemensamt åtnjutas med 800 kronor. I intet fall må dock skattskyldig åtnjuta extra avdrag med högre belopp än som svarar mot skillnaden mellan bruttointäkten och summan av de i 1 eller 3 mom. avsedda kostnaderna och ej heller med högre belopp än som motsvarar 4 procent av den skattskyldiges i jordbruket nedlagda skattepliktiga förmögenhet. Extra avdrag som här sägs må vidare, tillsammans med förekommande extra avdrag enligt 25 § 4 mom. och 29 § 5 mom., endast åtnjutas i den mån avdrag enligt 39 § 3 mom. icke kunnat tillgodogöras av den skattskyldige.

25 §.

4 mom. Fysisk person, som haft intäkt varom i 24 § förmäles, äger där bruttointäkten överstiger sammanlagda beloppet av de i 1 eller 3 mom. avsedda kostnaderna, utöver avdrag för dessa kostnader, åtnjuta extra avdrag med 400 kronor. Har den skattskyldige under beskattningsåret varit gift och levt tillsammans med andra maken, må nu avsett avdrag för dem båda gemensamt åtnjutas med 800 kronor. Vad angår inskränkning i rätten att åtnjuta extra avdrag som här sagts skola bestämmelserna i 22 § 4 mom. och i punkt 9 av anvisningarna till 22 § äga motsvarande tillämpning.

29 §.

5 mom. Fysisk person, som haft intäkt varom i 28 § förmäles, äger där bruttointäkten överstiger sammanlagda beloppet av de i 1 mom. avsedda kostnaderna, utöver avdrag för dessa kostnader, åtnjuta extra avdrag med 400 kronor. Har den skattskyldige under beskattningsåret varit gift och levt tillsammans med andra maken, må nu avsett avdrag för dem båda gemensamt åtnjutas med 800 kronor. Vad angår inskränkning i rätten att åtnjuta extra avdrag som här sagts skola bestämmelserna i 22 § 4 mom. och i punkt 9 av anvisningarna till 22 § äga motsvarande tillämpning.

39 §.

3 mom. Fysisk person, som haft intäkt varom i 38 § 1 mom. förmäles, äger där bruttointäkten överstiger sammanlagda beloppet av de i 1 mom. avsedda kostnaderna, utöver avdrag för dessa kostnader, åtnjuta extra avdrag med 400 kronor. Har den skattskyldige under beskattningsåret varit gift och levt tillsammans med den andra maken, må nu avsett avdrag för dem båda gemensamt åtnjutas med 800 kronor. I den mån intäkten utgör avkastning av aktier eller andelar i ekonomisk förening må det extra avdraget ökas med 200 kronor eller, om den skattskyldige under beskattningsåret varit gift och levt tillsammans med den andra maken, med 400 kronor. I intet fall må dock skattskyldig åtnjuta extra avdrag med högre belopp än som svarar mot skillnaden mellan bruttointäkten och summan av de i 1 mom. avsedda kostnaderna.

Vad i föregående stycke stadgas angående gift skattskyldig skall äga motsvarande tillämpning å skattskyldig, som under beskattningsåret varit ogift (varmed jämställas änka, änkling eller frånskild) och haft hemmavarande barn under 16 år.

(Se vidare anvisningarna.)

46 §.

5 mom. Har skattskyldig, som är ägare av annan fastighet, inrättad till bostad åt en familj jämte personliga tjänare (enfamiljsfastighet) eller två familjer jämte personliga tjänare (tvåfamiljsfastighet) eller som innehar

lägenhet med bostadsrätt, under beskattningsåret verkställt amortering av skuld å sådan fastighet eller sådan lägenhet till ett belopp överstigande 1,5 procent av fastighetens taxeringsvärde eller beträffande bostadsrättslägenhet den del av fastighetens taxeringsvärde, som belöper å lägenheten, må han i hemortskommunen åtnjuta avdrag för överstigande amortering, dock högst med ett belopp av 700 kronor — jämte i förekommande fall 200 kronor för ettvarit hemmavarande barn under 16 år — och endast i den mån den sammanlagda amorteringen icke motsvaras av en minskning under beskattningsåret av den skattskyldiges eller dennes makes sammanlagda hos banker och andra penninginrättningar inestående medel.

Anvisningar

till 22 §.

9. Beräkningen av den skattskyldiges i jordbruket nedlagda skattepliktiga förmögenhet skall ske på grundval av bestämmelserna i 2—5 §§ förordningen om statlig förmögenhetsskatt.

Om extra avdrag enligt 22 § 4 mom., 25 § 4 mom. eller 29 § 5 mom. samtidigt må åtnjutas i två eller flera förvärvskällor skall avdraget, med den inskränkning varom i 22 § 4 mom. stadgas, fördelas mellan förvärvskällorna i förhållande till nettointäkten av förvärvskällorna sådan denna skulle ha varit om extra avdrag ej förekommit.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1970, dock att äldre bestämmelser alltjämt skola gälla vid 1970 års taxering samt vid eftertaxering för 1970 och tidigare år.

2. att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa,

om utredning och förslag rörande premiering av allmänt målsparande genom avdragsrätt vid beskattningen för medel som insatts å särskilt sparkonto enligt de i motionen angivna riktlinjerna.

Stockholm den 28 januari 1969

Yngve Holmberg (m)

Gösta Bohman (m)

Leif Cassel (m)

Rolf Eliasson (m)

Carl Eric Hedin (m)

Astrid Kristensson (m)

i Moholm

Tage Magnusson (m)

Karin Wetterström (m)

i Borås